

ALLAH-U TEÂLÂ DUALARI KABUL EDER*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, ihsânı, ikramı dünyada, ahirette hepinizin ve sevdiklerinizin üzerine olsun... Cenâb-ı Hak sizi sevdikleriniz, eşiniz, dostunuz, çoluğunuz çocuğunuz, akrabanızla iki cihan saadetine erdirsin...

Bakara Sûre-i Şerîfesi'nin ayetlerini okumaya devam ediyoruz, açıklamaya gayret ediyoruz. Oruçla ilgili ayetlerin arasında bir ayet-i kerime var, 186. ayet-i kerime. Bugün onu okuyacağız ve onun mânâsı üzerinde açıklama yapacağız.

Bundan önce, oruç konusunda üç tane ayet-i kerime geçmişti. Geçtiğimiz iki hafta bu ayetleri açıklamıştık. Bu ayet-i kerimeden sonra, yine oruç konusuna dönecek konu.

Önce ayet-i kerimeyi okuyalım!

*Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي

وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

(البقرة : ١٨٦)

(*Ve izâ seeleke ibâdî annî feinnî karîb, ücîbü da'vete'd-dâi izâ deâni felyestecîbü lî velyü'minû bî leallahüm yerşüdûn*) (Bakara, 2/186) *Sadaka'llàhu'l-azîm*.

a. Allah-u Teâlâ Yakındır

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu ayet-i kerimede buyuruyor ki:

(*Ve izâ seeleke ibâdî annî*) “Ey Rasûlüm, kullarım sana benden sorgu sual ederlerse, sorarlarsa, sormuş bulunuyorlar ise, sordukları zaman, sen şu cevabı ver: (*Feinnî karîbün*) Hiç şüphe yok ki, ben yakınımdır. (*Ücîbü da'vete'd-dâi izâ deân*) Bana dua ettiği zaman, dua edenin duasına icâbet ederim. (*Felyestecîbü lî*) O halde, onlar da benim emirlerime itaat etsinler, benim imana davetime icabet etsinler; (*velyü'minû bî*) ve bana iman eylesinler. (*Leallahüm yerşüdûn*) Tâ ki, böylece akıl ve mantığın gerektirdiği yolda yürüme halini kazanabilsinler.” (Bakara, 2/186) Böyle hareket ederlerse, muhtemelen kazanırlar mânâsına.

Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle buyurmuş. “Kuluma ben hiç şüphe yok ki yakınımdır...” Bu yakın, Türkçe bir kelime. Arapça'daki *yakîn* kelimesinin anlamı farklı.

“—Neden bu ayet-i kerime nazil olmuş, niçin böyle buyurmuş Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri?..”

İbn-i Abbas RA'nın rivayet ettiğine göre, Medine-i Münevvere'de bulunan yahudiler Peygamber Efendimiz'e demişler ki:

“—Ey Muhammed! Sen söylüyorsun ki, beyan ediyorsun ki, bizimle semânın arasında beş yüz yıllık yol var; ve yedi kat semâdan her semânın genişliği, kalınlığı da bu beş yüz yıllık yol kadar... Böyle olduğunu söylüyorsun, böyle olduğunu iddia ediyorsun. Bu kadar uzak mesafeden, Rabbimiz bizim duamızı nasıl işitebilecek, nasıl işitebilir?” diye inanmaz bir şekilde, münkirce sormuşlar.

“—Madem semâlar bu kadar uzak mesafe; beş yüz yıl mesafe uzakta birinci sema bitiyor, ondan sonra yedi kat sema var... Toplam 3500 yıl mesafe uzakta. Yâni, nasıl duyacak bizim duamızı?” gibi.

Halbuki, kendileri de mü'min. Mûsâ AS'a inanmışlar. Mûsâ AS'a indirilen Tevrat'a inanmışlar. Ama iş inada binince, Allah insanların basiretini bağlayınca, böyle yamuk, yalan yanlış, kendilerine bile ters düşen, kendi imanlarına bile aykırı olan itirazlar yapabiliyorlar.

Elbette, Peygamber SAS Efendimiz haklı. Elbette, semâvâtın boyutları metreyle, kilometreyle, mille ölçülecek kadar değil, zaman birimleriyle ölçülecek gibi. Elbette onun söylediği gibi, (*hamsi mîeti âm*)

“Beş yüz yıllık mesafe” Tabii bu yılın da nerenin yılı olduğu, nereye göre olduğunu düşünecek olursak, bazı ayet-i kerimelerde bildiriliyor:

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ

(الحج: ٤٧)

(*Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn*) [Rabbinin katında bir gün, sizin saydıklarınızdan bin yıl gibidir.] (Hac, 22/47) ayet-i kerimesi var tabii, ona da dayanarak buyuruyor.

Ahiretin bir günü bin yıl gibi; o zaman beş yüz yıl ne tutar?.. Bir yıl kaç günse, beş yüz çarpı üç yüz küsür; yâni kamerî yılsa 354, şemsî 365... Başka türlü bir yılsa ki, Cenâb-ı Hakk'ın gökte alemleri çok, Allah bilir. 350 diyelim yuvarlak hesap... 350 x 500 yıl bir şey olacak, bizim yıllarımıza göre kıyas etmek için. Ondan sonra 350 x 500 x 1000 olacak, ne kadar büyük rakamlar oluyor... Elbette ilim de, irfan da, çağdaş bilgiler de bunun böyle doğru olduğunu gösteriyor.

“—Şimdi bu kadar mesafedeyken Rabbimiz bizi nasıl işitecek, duamızı nasıl işitecek?” demişler.

Ey inançsız yahudi! Sen Rabbini işitemeyeceğini mi sanıyorsun?.. Mesafe uzak olunca sesin gitmeyeceğini mi sanıyorsun?.. Rabbinin kulun duasını hissedemeyeceğini mi sanıyorsun?.. Allah-u Teâlâ'nın kudreti hakkında ne kadar idraksiz, ne kadar münkirâne bir soru!..

Onun üzerine, bu ayet-i kerime inmiş.

Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

(*Ve izâ seeleke ibâdî annî*) “Ey Rasûlallah, ey Muhammed-i Mustafâ! Kullarım sana benim hakkımda, ‘Böyle bu kadar uzaktan, bu kadar uzak mesafeden nasıl işitecek?’ diye soru sordukları zaman...” Yâni, mesafelere mi itiraz ediyorlar. Edemezler, ilim de şimdi aynı şeyi söylüyor. Allah’ın işiteceğine mi itiraz ediyor?.. O da zaten kendi inançlarına da aykırı. Çünkü, Mûsâ AS da onlara Tevrat’ı getirdi. Tevrat da ilk haliyle, bozulmamış, değişmemiş, daha Mûsâ AS’a inmiş hâliyle Allah’ın kelâmı. Allah’ın kudretine, varlığına, birliğine, her şeyi bildiğine, onların da inanması lâzım!

İzâ, zaman bildiren bir edat. “Kullarım sana benden böyle soru sordukları zaman, benim hakkımda sen şöyle cevap ver!” demiyor, hemen cevabı veriyor. Doğrudan doğruya, (*Feinnî karîb*) “Ben yakınım!” buyuruyor.

Başka ayet-i kerimeler de var, Cenâb-ı Hakk’ın yakınlığına dair. Vâkıa Sûresi’nde geçiyor. Kaf Sûresi’nde var:

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

(۱۶: ۳)

(*Ve nahnü akrabü ileyhi min habli’l-verîd*) *Sadaka’llâhü’l- azîm*. “Biz kulumuza onun habl-i verîdinden, yâni kalbine kanı getiren koca damarından, şah damarından daha yakınız.” (Kâf, 50/16)

Evet, Cenâb-ı Hak Teâlâ bize bizden yakın; içimizi, dışımızı biliyor. Tabii tefsirde buyrulmuş ki: (*İlmen ve icâbeten*) “Bilgisi bakımından ve duaya icabeti bakımından o kadar yakın.” Yâni o mesafeler, duayı kabul etmesine asla bir engel teşkil etmez. Cenâb-ı Hak her şeyi, her anda, uzaklık yakınlık bahis konusu olmadan bilir. “Mekân olarak yakınlığını düşünmeksizin” diyor.

Tabii Cenâb-ı Hakk’ın zâtını, yâni mahiyetini kul idrak edemez:¹

أَلْعَجْزُ عَنْ دَرَكِ الْإِدْرَاكِ إِدْرَاكٌ

(*El-aczü an dereki'l-idrâki idrâkûn*) “İdrak edemeyeceğini anlamak, biraz haddini bilmektir, anlamaktır.” buyrulduğu gibi, anlaşılmaz. Sıfatlarının mahiyeti de, kullar tarafından tam mânâsıyla anlaşılabilir. Zâtı anlamadığı için, zâtının yakınlığı da anlaşılabilir.

Ama, hiç öyle uzak sanılmasın. Yunus Emre bunu, galiba bu ayet-i kerimeyi tercüme edercesine, bir şiirinde diyor ki:

İstemegil anı ırak,

Gönüldedir ana durak!

[Sen senliğin elden bırak,

Tenden içeru candadır.]

Şu anda toparlayamadım dörtlüğü, her zaman söylediğim bir dörtlük. Yâni, yakındadır, gönülde mekânı vardır. Tabii, gönül de insanın iç alemi demek. Güzelce hazmetmiş, anlamış o mübarekler bu işlerin esrarını.

Şimdi böyle akıllarının ermemesinden, hayretlerinden söyledikleri itirazkârâne, anlamsız, münkirâne bir sözden dolayı, bu ayet-i kerime inmiş deniliyor; İbn-i Abbas RA'ın rivayetine göre.

Başka rivayetler de var. O rivayetlerden birine göre sahabeden bazı kimseler, –tabii bu rivayetlerin kimden geldiğini İbn-i Kesir tefsirinde geniş geniş böyle isimleri zikrederek beyan ediyor, ben burada kısaca geçiyorum— demişler ki Peygamber Efendimiz SAS'e:²

أَقْرَبُ رَبَّنَا فَنُنَاجِيهِ أَمْ بَعِيدٌ فَنُنَادِيهِ

(*E karîbün rabbünâ fenünâcîhî, em baidün fenünâdîhi*) “Rabbimiz yakınlımızda mı ki, biz ona böyle fısıltı halinde dua edelim, münâcât eyleyelim? Yoksa uzak mıdır ki, nidâ eyleyelim, çağıralım, seslenelim? Yâ Rasûlallah, nasıl olsun bizim dua adabımız; Cenâb-ı Mevlâmıza tazarrû ve niyâzımız?..” diye sormuşlar.

Onun üzerine, Allah-u Teâlâ Hazretleri bu ayet-i kerimeyi indirip, yakınlığını beyan etmiş. Bir sebep-i nüzûl de bu. Bir başka sebep-i nüzûl de zikrediliyor. Demişler ki:

¹ Alûsî, *Rûhu'l-Meânî*, c.XIII, s.141, Hac Sûresi, 74. ayetin tefsirinde Hz. Ebû Bekir RA'ın sözü olarak na klediyor. İkinci mısraı da Hz. Ali RA'ın şöyle söylediğini bildiriyor:

وَالْبَحْثُ عَنْ سِرِّ ذَاتِ أَهْلِ إِشْرَاكٍ.

(*Ve'l-bahsü an sirri zâti'llâhi işrâkûn*) “Allah'ın zâtının sırları hakkında söz söylemek de insanı şirke götürür.”

² İbn-i Ebî Hâtim, *Tefsir*, c.I, s.476, no:1693.

فِي أَيِّ سَاعَةٍ نَدْعُوا رَبَّنَا

(*Fî eyyi sâatin ned'ù rabbenâ?*) “Biz Rabbimize ne zaman dua edelim; hangi saatte, ne zaman en uygundur?” Onun üzerine bu ayet inmiş: “Kullarım bilsinler ki ben kullarıma yakınım; (*ücîbü da'vete'd-dâi izâ deân*) ne zaman olursa olsun, dua eden bana dua ettiği zaman, ben onun duasını duyarım ve duasına icabet ederim.” diye buyurmuş. Bir rivayet de bu.

Başka bir rivayette de:

أَيْنَ رَبُّنَا

(*Eyne rabbünâ?*) “Rabbimiz nerededir?.. Yâni, yerde mi diye düşünelim, gökte mi diye düşünelim?” diye soru sormuşlar. O zaman bu ayet-i kerime nâzil olmuş.

Bir rivayette de: Hayber'e giderken veya dönerken yüksek yere çıktıkları zaman yüksek sesle, “*Allàhu ekber*” diye bağırarak, “*Lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber! Allàhu ekber ve li'llâhi'l-hamd.*” diyerek, böyle gürültüyle dua ederek gidiyorlarmış. Rasûlüllah SAS Efendimiz yanlarına vararak demiş ki:³

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ إِنَّكُمْ لَا

تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا غَائِبًا إِنَّكُمْ تَدْعُونَ

سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ

(خ.م.د.حم.ع.ش.ق.حل.عن أبي موسى)

(*Yâ eyyühe'n-nâs, irbeù alâ enfüsiküm!*)
“Ey insanlar kendinize sahip olun! Böyle yüksek sesle, uzaktaki bir insanı çağırır gibi bağırmayın! (*Inneküm lâ ted'üne esamme ve lâ gâibâ*) Çünkü, siz ne sağırı çağırıyorsunuz, ne de gâibe sesleniyorsunuz. (*Inneküm ted'üne semîan karîbâ*) Muhakkak ki siz, en iyi işiten ve çok yakın olan Allah'a dua ediyorsunuz. (*Ve hüve meaküm*) Halbuki o, her zaman sizinle beraberdir. Yakındır, duaya icabet eder.” buyurmuş. Çünkü sizin Mevlânız, sizin bizim Rabbimiz uzak değildir ki, böyle duyurulsun diye, haykırarak bağırılınsın.

Bu sebeplerden bir sebeple, bu ayet-i kerime nâzil olmuş.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.1541, no:3968; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2076, no:2704; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.478, no:1527-1528; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.394, no:19538; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.187, no:7252; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.159, no:9244; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.232, no:8463; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.184, no:2836; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.138, no:10372; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.186; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.191, no:542; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.410; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.454, no:2990; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XII, s.492, no:5060; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.148, no:502; Rûyânî, *Müsned*, c.II, s.122, no:529; Ebû Mûsâ el- Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.82, no:3243, 3287; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2213, no:3211;

Câmiu'l-Ehâdîs, c.XXIII, s.116, no:25689, 25690.

b. Allah Duaları Kabul Eder

(*Ücîbü da'vete'd-dâi*) Buradaki *dâi*, dua eden mânâsına. *Ye'si* düşmüş *dâi*, ayın esreli olarak okunur. (*İzâ de'ani*)'de gene *ye* düşmüş ve *nun* esreli olarak okunuyor. Ama bunların *ye*'li kıraatleri de var. Yâni (*Ücîbü da'vete'd-dâi izâ de'ani*) diye uzatmalı kıraatler de var.

(*Ücîbü*) “İcabet ederim...” Yâni *ecâbe-yücîbü-cevâb* kökünden geliyor. *İcâbet*, İf'al bâbından; bir soruya veya bir seslenişe, bir isteyişe karşılık vermek, cevap vermek mânâsına. (*Ücîbü*) “Ben icabet ederim.” Hiç şüphesiz yakınım. (*Ücîbü da'vete'd-dâ'*) “Dua edenin duasına icabet ederim.”

Da'vetün ve *du'ün* kelimesi, *deà-yed'ù* fiilinden masdardır. İkisi de çağırarak mânâsına veya dua etmek mânâsına kullanılıyor. Biz çağırarak mânâsına *dâvet*'i kullanıyoruz; dilemek, yakarmak, münâcaat etmek mânâsına da, *dua*'yı kullanıyoruz. Ama Arapça'da ikisi de çağırarak, davet etmek mânâsına, veyahut dua etmek mânâsına kullanılır.

Bu *da'vetün* veya *du'ün* masdarından, ism-i fâili *dâi* gelir. Bu *dâi* kelimesinin esre hâlinde *ye'si* düşer, ötreli hâlinde *ye'si* düşer, *dâi* gelir. Üstünlü halinde *ye'si* kalır, *ed-dâiye* gelir. Arapça kavâid bunlar.

“Dâvet eden” dersek, şimdi başka türlü anlaşılacak. Meselâ düğüne davet, bir ziyafete davet gibi anlaşılacak. Burada (*Ücîbü da'vete'd-dâi*), “Dua edenin duasına ben

icabet ederim!” demek. Yâni, burada da’vet de dua mânâsına. Çağırma; niyaz etmek, Cenâb-ı Hak’tan bir şey istemek mânâsına.

(*İzâ deâni*) *Deâ*, mâzi fiil. *Deânî*, bana dua ettiği zaman. “Dua edici bana dua ettiği zaman, ben onun duasına icabet ederim.”

Şimdi Allah-u Teâlâ Hazretleri, dua edildiği zaman kendisinin duaya icabet edeceğini buyurmuş. İbn-i Kesir, tefsirinde bu hususta pek çok hadis-i şerif sıralamış, bu ayet-i kerimenin izahı sadedinde. Tabii onların hepsini okusam, belki uzun zaman alacak ama, kısaca bazılarını söylemek gerekirse:

Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne bir kul dua ettiği zaman, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin icabeti üç şekilde olur:

Birinci şekil; duasını kabul eder.

İkincisi; duasını, yâni isteğini ahirete tehir eder.

Üçüncüsü de; onun yerine, duası ile istediği bir şey yerine bir günahını affeder. Yâni, o da bir çeşit mükâfatlandırma, isteğini karşılıksız bırakmama şekli olmuş oluyor. Böyle üç şekilden birisiyle mutlaka bir karşılığa, bir icabete mazhar olur mü’min kul.

c. Allah Kulları Cennete Çağırıyor

Bundan sonra, buyuruyor ki Allah-u Teâlâ Hazretleri: (*Felyestecîbû lî*) “O halde...” *Fe* burada, o halde mânâsına. “O halde, onlar da bana isticâbet etsinler!

Yâni benim onları çağdırmama gelsinler, çağdırdığım noktaya gelsinler; buyurduğum işi yapsınlar, buyruğumu tutsunlar!”

Çünkü Cenâb-ı Hak neye çağırıyor kulları?

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ

(يونس: ٢٥)

(*Va'llâhu yed'û ilâ dâri's-selâm*) [Allah kullarını selâm yurduna, cennete çağırıyor.] (Yunus, 10/25) Bir ayet-i kerimede böyle buyruluyor.

Cennete çağırıyor. Erhamü'r-rahimîn olduğu için, kullarına rahmetinden, gerçekleri bildirsınler diye peygamberler gönderiyor. Okusunlar diye, iyice anlasınlar diye, mübarek kitaplar, mukaddes, ilâhî kitaplar indiriyor. Mübarek insanları, peygamberleri vazifelendiriyor, her kavme gönderiyor. Hiç bir kavmi de böyle habersiz, irşadsız, peygambersiz, beşîrsiz, nezîrsiz bırakmadığını beyan buyuruyor. Ve rahmetinden istikbâle ait tehlikeleri bildiriyor:

“—Cenâb-ı Hakk'a âsî olursanız, kul hakkı yerseniz, zulmederseniz, günahları işlerseniz, kötülük yaparsanız; Allah bunu sizin yanınıza komaz, cezalandırır.” diyor.

Dünyada insanlar kanundan kaçabilir, cezadan yakasını kurtarabilir ama, Allah'ın cezasından hiçbir yerde kurtulamaz; dünyada da kurtulamaz, ahirette de kurtulamaz.

Dünyada kanundan, devletten, veyahut işlediği suçun cezası çekmekten kaçabilir. Hapse girmişken kaçabilir, hapse girmeden kaçabilir. Ama Allah, cezalandırmayı murad ettiği kulu dünyada, ahirette mutlaka cezalandırır.

“Eğer suç işlerseniz, ahirette ceza var!” diye bildirmek, ikaz etmek Cenâb-ı Hakk’ın lütfundandır. Bizim beşerî hukukta da deniliyor ki, “Suçun kânûnîliği esastır.” Yâni kanunda, “Şu suçtur!” diye suç belirtilir; onu işlediği zaman suçlu olur. Kanunda belirtilmeyen bir şeyden, insanın yakasına yapışılmaz.

Meselâ; “Vay sen su içiyorsun; seni yakaladım, yürü karakola!” denmez. Neden?.. Su içmek suç diye yazılı değil. Yazılı olmayan, suç olduğu beyan edilmeyen bir şeyden dolayı ceza olmaz. Kanunsuz suç olmaz, ceza olmaz. Belirtilir.

Cenâb-ı Hak da nelerin suç olduğunu belirtiyor. Nelerin insanlığın saadet-i dâreynine aykırı olduğunu bildiriyor.

Bu din niye gelmiş başımıza? Niye Peygamberler gönderilmiş bize?.. Bizim mutluluğumuz için. Hem de iki cihan mutluluğumuz için. Sadece dünya mutluluğu da değil, sadece ahiret mutluluğu da değil; hem dünya, hem ahiret mutluluğu için Cenâb-ı Hak göndermiş peygamberleri, bildirmiş bilgileri, haberleri, ahkâmını...

Tabii bu bir rahmettir, acımadır. Bir lütuftur ki, önceden bildiriyor. Hani biz de birisine demez miyiz, hatalı bir şey yaptıysa:

“—Ben sana bunu önceden söylemedim mi?..”

“—Söylemiştin, kusura bakma, işte maalesef seni dinlemedim de ondan başıma bunlar geldi.” diye o da pişman olur.

Ama, ahiretteki pişmanlık fayda vermez.

Cenâb-ı Hak kulların hem bu dünyada yaşamları düzgün olsun, düzenli olsun, güzel olsun; mutlu olsunlar, aileleri mutlu olsun, toplumları mutlu olsun; zulüm olmasın, kimse kimseyi ezmesin, üzmesin, kimse kimsenin hakkını yemesin diye kanunlar koymuş. Hepsi insanlığın hayırına ve mutluluğuna...

Ahret saadetinin yollarını da göstermiş. Mükâfatları da beyan etmiş ki, insanlar şevk duysun. Çünkü dünyada da ödül konuldu mu bir şeye, onu yapmak isteyenlerin şevki artar ve ona koşanlar çoğalır. “Falanca yerde bir güzel cami yapılacak, bunun için yarışma açıldı. Birinciye şu kadar mükâfat verilecek.” deyince mimarlar başka işleri bırakırlar, oraya güzel bir bina tasarlarlar. Birinci oldukları zaman da, büyük mükâfatları alırlar.

İşte Cenâb-ı Hak hem cezayı, hem mükâfatı bildirmek için rahmetinden, yâni merhametinden dolayı, acımasından, Erhamü’r-râhimîn olduğundan, çok şefkatli olduğundan dolayı, kullarına bunları bildirmiş. Cahil kalmasınlar, yanlış işler yapıp da başlarını derde sokmasınlar; hem dünyada kendi kendilerine ezâ cefâ edip, kendi hayatlarını kendileri zehir zıkkım etmesinler;

hem de ahirette yakalarından adâlet-i ilâhiyeye tutulup, cezalarını çekmesinler diye suçları bildiriyor, iyilikleri bildiriyor.

İnsanlar öyle yaptığı zaman, rûhen, bedenlen, her yönden sağlıklı oluyorlar. Yâni hem ruhları rahat oluyor... İnançlı bir insanın ruhunun rahatlığını düşünün, güzelliğini düşünün! Mevlânâları, Yunusları düşünün... Yâni, ne kadar tatlı insanlar ki, onların tatlı duyguları hâlâ bizi hayrân ediyor, hâlâ bizi etkiliyor.

Hem ruhları rahattır, hem de bedenleri sağlıklıdır. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin tavsiyelerine uygun yaşayarak, bedenlerini yıpratmamışlardır. Bedene zararlı şeyleri yapmamışlardır. Sağlıkları da yerindedir, ömürleri de uzun olur, ak sakallı olurlar, dinç olurlar, uzun yaşarlar, mutlu olurlar. Hem dünyada, hem ahirette aziz ve bahtiyar olurlar.

Din bundan dolayı iyi. Hem dünya hem ahiret saadetini sağlamak için, hem insanı yanlış inançlardan korumak için, hem bedeni korumak için, hem aklı korumak için, hem nesli korumak için, hem malı korumak için hükümler indirmiştir Allah... Her şeyi koruyor. Her şeyi... İslâm ve dinin ahkâmı her yönden güzel.

Bu insanların bu dine, İslâm'a, imana, ahkâm-ı ilâhiyeye düşmanlıkları cahilliklerindedir. İyice inceledikleri zaman, her şeyin, her ilâhî, dinî hükmün ne kadar güzel, ne kadar faydalı olduğunu görüp anlayacaklar. Kendilerinin düşündüklerinin ne kadar yanlış olduğunu, beşerin şaşırıldığını, ama Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi nasıl güzel öğrettiğini anlayacaklar.

Cenâb-ı Hak insanları cennete çağırıyor. Yâni sonuç itibariyle, cehennemden korunmaları için ikaz ediyor. Peygamberlerin iki sıfatı var mühim, önde gelen. Birisi beşir olmaları veya mübeşşir olmaları, müjdeleyici olmaları; ikincisi nezir veya münzir, korkutucu, ikaz edici, uyarıcı olmaları... Yâni “Aman yapmayın! Şöyle yaparsanız, şöyle olur.” demek inzardır. “Şöyle yaparsanız, şu mükâfatlara erersiniz.” demek tebşirdir, müjdedir. Peygamber Efendimiz’in bir sıfatı da böylece mübeşşirdir.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا

(الفتح: ٨)

(*Innâ erselnâke şâhiden ve mübeşşiren ve nezîrâ*) [Şüphesiz biz seni şâhit, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.] (Fetih, 48/8) Ayet-i kerimede böyle geçiyor.

Bir adı da *Büşrâ*’dır, müjdenin ta kendisidir Peygamber Efendimiz.

Allah insanları cennete çağırıyor. Başka?.. İmana çağırıyor:

“—Mü’min olun, inançsız olmayın, ilâhî gerçeklere göz yummayın, inkâr etmeyin! Dünya sadece sizin bu gördüğünüz taştan, ağaçtan, buluttan, dağdan, ovadan ibaret değildir, görmediğiniz varlıklar vardır. Elektrik gibi, ışık gibi görmediğiniz varlıklar vardır. Görmediğiniz, bilmediğiniz şeyleri bilin, öğrenin, iman edin!” diye imana çağırıyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Başka neye çağırıyor?.. Ve itaate çağırıyor. İmana ve itaate çağırıyor. Yâni, “Asî olmayın, karşı gelmeyin, isyan etmeyin!” diye itaate çağırıyor. Tabii imanın ve itaatın, yâni Allah’a inanıp da Allah’ın emirlerini tutmanın mükâfatı nedir? Cennettir. Böylece cennete çağırıyor.

(*Felyestecîbû lî*) “Madem ben onlar dua ettikleri zaman onların dualarına karşılık veriyorum, dualarını ya şu şekilde ya bu şekilde karşılıyorum; o halde onlar da benim dâvetime icabet etsinler, benim çağırma uysunlar, benim çağırdığım noktaya gelsinler, benim istediğim gibi kul olsunlar!” diye Cenâb-ı Hak emrediyor bizlere... Hem duayı emrediyor, duayı işaret buyuruyor. Bazı ayet-i kerimelerde de, doğrudan doğruya duayı emrediyor:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

(المؤمن: ٦٠)

(*Ve kâle rabbükümü'd'unî estecib leküm*) [Rabbiniz şöyle buyurdu:] “Bana dua edin, duanızı kabul edeyim!” (Mü’min, 40/60) diye emrettiği ayetler de var.

Sonra, Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyi de yasaklıyor:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ

لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ

(الزمر: ٥٣)

(*Kul yâ ibâdiyye'llezîne esrafû alâ enfüsihim lâ taknetù min rahmeti'llâh*) [De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin!] buyruluyor. (Zümer, 39/53)

Duayı da emrediyor. Dua edeni seviyor. Dua etmemek, Allah'a yanaşmamak, yönelmemek ihtiyacını arz etmemek de çok yanlış bir şey oluyor bu durumda.

“Binâen aleyh, madem ki ben onların dualarını kabul ediyorum, istediklerini veriyorum, hacetlerini reva ediyorum, ihtiyaçlarını karşılıyorum, rızıklarını gönderiyorum; o halde, onlar da benim davetime icabet etsinler!”

(*Velyü'minû bî*) “Bak peygamber gönderdim Muhammed-i Mustafâ'mı, ona kitap indirdim, Kur'an-ı Hakim'i, ahkâm-ı ilâhiyyeyi, Şeriat-i Garrâ-yı Ahmediyye'yi de kullara ilettim, bildirdim. Onlara inansınlar, bana inansınlar; (*leallehüm yerşudûn*) ola ki, böylece onlar aklın ve mantığın gösterdiği yolda yürümüş insanlar haline gelirler.”

Rüşd nedir? *Yerşudûn*, *reşede-yerşüdü*; aklın mantığın icab ettiği şekilde hareket etmek demek. Böyle hareket edene *râşid*, veya *reşîd* derler. Meselâ, bir insan küçükken yanlış işler yapar, annesi babası ikaz eder. Ama bunları anlayacak, akıllıca mantıklıca hareket edecek hale geldiği zaman, *reşîd* oldu derler.

Sebilü'r-reşâd da aklın, mantığının, ilmin, imanın gösterdiği yol demek oluyor. “Benim davetime icabet ederse kullarım ve bana iman ederlerse, ola ki böyle yaptıkları takdirde, aklın mantığının yolunu tutturmuş olan, akıllıca yürüyen insanlar durumuna gelirler. Hidayet üzere olmuş olurlar. Dinlerini ve dünyalarını sağlam bir zemine oturtmuş olurlar.” buyruluyor.

d. Allah İsteyene Mutlaka Verir

Şimdi bu ayet-i kerime münasebetiyle, tefsirlerde bu ayetlerle ilgisi bulunan hadis-i şerifleri sayfalarca zik retmiş müfessirler, ayeti daha iyi anlamamıza vesile olur diye. Ben onlara uyararak, onlardan bazılarını size nakletmek istiyorum.

Peygamber Efendimiz SAS Ebû Hüreyre RA'ın rivayet eylediğine göre buyurmuş ki:⁴

يَنْزِلُ رَبُّنَا كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ
يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَيَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي
فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيهِ
مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ

(خ. م. د. ت. ه. ح. م. عن أبي هريرة)

(*Yenzilü rabbünâ külle leyletin ilâ semâi'd-dünyâ hîne yebkà sülüsü'l-leyli'l-ahîru feyekülü: Men yed'unî feestecîbe lehû, ve men yes'elünî feu'tiyehû, femen yestağfirunî feağfira lehû*)

Bu hadis-i şerifin mealini nakledelim: “Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ, bütün her gece, gecenin son üçte biri kaldığı zaman, dünya semâsına nüzûl eyler.” Yâni, sabahla akşamın arasında geceyi üçe bölersek, üçte biri gitti, yarısı gitti, üçte ikisi gitti; üçte biri kaldığı zaman Cenâb-ı Hak Teâlâ Hazretleri en yakın semâyâ, dünyanın en yakın semâsına nüzûl eyler. Yâni Cenâb-ı Hak geceleyin insanlara yaklaşır, nüzûl eyler ve buyurur ki:

(*Men yed'unî*) “Ey insanlar, kim bana dua ediyor bakalım? (*Feestecîbe lehû*) Ben onun duasına icabet edeyim, istediğini vereyim. (*Ve men yes'elünî*) Kim benden bir şey istiyor?

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.384, no:1094; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.521, no:758; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.420, no:1315; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.526, no:3498; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.435, no:1366; İmam Mâlik, *Muvatta'*(Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.214, no:498; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.264, no:7582; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1479; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.199, no:920; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.264, no:753; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.15, no:6155; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.2, no:4427; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.124, no:10314; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.170; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.424, no:8288; İbn-i Asâkir,

Târih-i Dimaşk, c.XXXVII, s.463, no:4444; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.104, no:3353; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.17, no:26551.

(*Feu'tiyehû*) Ona istediğini vereyim. (*Femen yestağfirunî*) Kim bana tevbe ve istiğfar ediyor, gecenin bu vaktinde? (*Feağfire lehû*) Günahını afv ü mağfiret edeyim.” diye seslenir.

Demek ki, dua edenin duasını kabul edeceğini, Peygamber SAS Efendimiz bu hadîs-i şerifinde bildiriyor.

Tabii, bu semâ-i dünyâyâ nüzûl hakkında ulemâmızın, ilm-i kelâm alimlerimizin çeşitli görüşleri var. Cenâb-ı Mevlâ'nın nüzûlü... Tabii, biz bunun nasıl bir nüzûl olduğunu bilemeyiz. Mahiyetini bizim anlayamayacağımız bir şekil ile bir yaklaşma oluyor. Biz bunu te'vil de etmeyiz derler bazıları.

Bir kısım mütekellimler de, itikad alimlerimiz de, selefin bir kısmı da derler ki: “Mânâsı, 'Rahmetini indirir, meleklerini indirir!' demek olabilir.”

Bazısı da; “Bu bir istiâredir. Yâni, kullara, dua edenlere teveccüh eder mânâsı anlaşılсын, icabet eder mânâsı anlaşılсын diye, böyle buyrulmuştur. Yâni, burada duaya teşvik var.” derler.

Bu bir hadis-i şerif. Bu hadis-i şerifi dinledikten sonra, bu ayetten sonra yapılabilecek akıllıca bir şey nedir?.. Gecenin son üçte bir vakti kaldığı zaman, yâni seher vakitlerinde, sahur vakitlerinde uyanıp, abdest alıp, dua edip, namaz kılıp, bu mükâfatları kazanmaktır. Çünkü ayet-i kerimede:

“—Dua edenin duasına ben karşılık veririm, mükâfatını veririm!” buyuruyor.

Hadis-i şerifte de böyle bilgiler sunulmuş:

“—Kim benden bir şey istiyor, haydi istesin de, istediğini vereyim! Kim benden affını diliyor, haydi affedeyim!” diye bildiriliyor.

Selmân-ı Fârisi RA’dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS buyurmuş ki:⁵

إِنَّ رَبَّكُمْ حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِهِ إِذَا
رَفَعَ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا خَائِبَتَيْنِ

(د.ت.ه.ح.ب. عن سلمان)

⁵ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.468, no:1488; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.556, no:3556; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1271, no:3865; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.160, no:876; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.675, no:1831; Abdü’r-Rezzâk, *Musannef*, c.X, s.443, no:19648; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.211, no:2965; *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.165, no:1111; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.II, s.138, no:337; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.235, no:1311; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LVIII, s.465, no:7486; Selmân-ı Fârisî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XII, s.423, no:13557, Abdullah ibn-i Ömer RA’dan;

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V, s.31, no:4591; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.III, s.391, no:1867, Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.VII, s.142, no:4108; Abdü’r-Rezzâk, *Musannef*, c.II, s.251, no:3250; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.IV, s.61, no:912; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.64, no:3128, 3166, 3167, 3266-3268; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.IX, s.16, no:7811-7814.

(Inne rabbeküm hayiyyün kerîmün, yestahyî min abdihî izâ rafea ileyhi yedeyhi en yerüddehümâ sıfran hàibeteyni)

Ebû Dâvud ve Tirmizî rivayet etmiş bu hadis-i şerifi. Hasen demişler. Sıfır demek, hâlî, boş demek burada. Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:

(Inne rabbeküm hayiyyün kerîmün) “Ey kullar, ey mü’minler! Bilin ki, sizin Rabbiniz utanır, hâyâ sahibidir ve cömerttir; kerimdir, kerem sahibidir, güzel hasletlere sahiptir, asaletlidir. *(Yestahyi min abdihî)* Kulundan utanır; *(izâ rafea ileyhi yedeyhi)* kulu, iki elini kaldırdığı zaman kendisine, onları bomboş, içine bir şey koymadan, duasını kabul etmeden döndürmekten; yâni, boş döndürmekten, mahrum bir şekilde döndürmekten utanır.” buyurmuş.

Demek ki, Cenâb-ı Hakk’ın lütfu o kadar çok ki; kul, günahkâr da olsa, suçu kul işliyor, elini kaldırıp da Allah’tan bir şey istediği zaman, Allah affetmemeye utanıyor. Kul binbir hatayı işlemekten utanmıyor da, Cenâb-ı Hak reddetmeye utanıyor. “Sen edepsizsin, sen kusurlusun, sen günahkârsın, sen suçlusun; kabul etmeyeceğim!” demiyor. Elini kaldırıp dua ettiği zaman, utanıyor, veriyor. Ellerini boş döndürmüyor.

e. Dua Etmenin Âdâbı

Ubâdetü’bnü’s-Sâmit RA’dan rivayet edilmiş. Yine böyle güzel, bizim içimizi açan, müjdeli hadis-i şeriflerden. Buyurmuş ki,

Peygamber Efendimiz:⁶

مَا عَلَى الْأَرْضِ مُسْلِمٌ يَدْعُو اللَّهَ بِدَعْوَةٍ إِلَّا آتَاهُ
اللَّهُ إِيَّاهَا أَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا
مَا لَمْ يَدْعُ بِإِسْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ فَقَالَ رَجُلٌ
مِنَ الْقَوْمِ إِذَا نُكِّرْتُ قَالَ اللَّهُ أَكْثَرُ

(ت . حم . عن عبادة بن الصامت)

(*Mâ ale'l-ardı müslimün yed'u'llàhe bi-da'vetin illâ a'tâhu'llàhu iyyâhâ, ev sarafa anhu mine's-şerri mislehâ, mâ lem yed'u bi-ismin ev katîati rahimin. Fekâle racülün mine'l-kavmi: İzen nüksiru. Kâl: Allàhu ekser.*)

Tirmizî rivayet etmiş bu müjdeli hadis-i şerifi. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz bu müjdeli, mübarek hadis-i şerifinde:

“Yeryüzünde Allah’a dua eden hiç bir müslüman kul yoktur ki, Allah ona istediğini vermesin. (*İllâ âtâhu'llàhu iyyâhâ*) O istediğini Allah ona verir, ille verir. (*Ev sarafa anhu mine's-şerri mislehâ*) Yahut da ona mukabil, onun gibi, onun kadar önemli bir kötülüğü onun üzerinden def eder. Gelecek belâ gelmez veya bir günahını affeder.” Demin söylediğim gibi.

⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.566, no:3573; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.329, no:22837; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.137; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.118, no:182; Ubâdetü'bnü's-Sâmit RA'dan.

Câmiu'l-Ehâdîs, c.XIX, s.58, no:20174.

(*Mâ lem yed'u bi-ismin, ev katîati rahimin*)

“Ama günahı dua olarak istemedikçe, yahut akrabalığın şanına, sıla-i rahme aykırı, akraba aleyhine dua etmedikçe duasını kabul eder.” Öyle yaptığı zaman, etmez demek yâni.

“—İnsan günahı dua ile nasıl ister? Günaha nasıl dua eder?” Meselâ:

“—Yâ Rabbi, elime fırsat ver de şu adamın kafasını parçalayayım!” dedi.

E bu bir dua ama, o adam da Allah'ın iyi bir kulu... Hatta sen haksızsın, ona kızgınlığından şimdi günaha dua ediyorsun. O zaman duasını kabul etmez. Veyahut “İşte şu benim amcam, dayım, akrabam, yengem, ne ise Allah kahretsin...” bilmem ne diye akrabasının aleyhinde dua ediyor. O zaman kabul etmez. Çünkü Cenâb-ı Hak günahı sevmez, sıla-i rahimi sever. Akrabalık bağlarına aykırı hareket etmeyi sevmez.

(*Fekâle racülün mine'l-kavm*) Bu müjdeli hadis-i şerifi duyanlardan bir zât, RA, ismi yok ama, oradaki o dinleyenlerden bir tanesi dedi ki: (*İzen nüksir*) “O zaman biz de çok dua ederiz yâ Rasûlallah! Madem böyle ille veriyor Cenâb-ı Hak istediğini, ya da bir günahı üzerinden def ediyor; o halde fırsat bizim, o zaman çok çok dua ederiz.” demiş.

Peygamber Efendimiz de buyurmuş ki: (*Kâl: Allâhu ekser*) “Sen dua edersen, Allah sana vermekten gocunacak mı, çekinecek mi, sana daha çok imkânlar verir. Yâni, sen ne kadar çok dua etsen, o senin istediğinden daha çoğunu verir. O da senin duana icabet eder.”

Ebû Hüreyre RA'dan bir hadis-i şerife geçiyorum. Hani, bu hadis-i şeriflerin şu faydası var: Ayet-i kerimede, “Bana kulum dua ettiği zaman, ben onun duasına icabet ederim!” buyrulmuştu. Bu dua nasıl olacak, onları anlamamıza yardımcı olduğu için, bu hadis-i şerifleri okumam lâzım!

Buyurmuş ki Peygamber SAS:⁷

أَدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَاهٍ

(ت.ك.طس. عن أبي هريرة)

(Üd'u'llàhe ve entüm mûkînûne bi'l-icâbeh,
va'lemû enna'llàhe lâ yestecîbu duâen min
kalbin gâfilin lâhin)

Tirmizî rivayet etmiş bu hadis-i şerifi, hasen garib demiş.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

(Ud'u'llàh) “Allah’a dua ediniz! Nasıl bir şekilde? (Ve entüm mûkînûne bi'l-icâbeh)

⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.517, no:3479; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.670, no:1817; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.211, no:5109; Taberânî, *Dua*, c.I, s.39, no:62; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.355, no:2205; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd- Duafâ*, c.IV, s.62; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.372; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XIV, s.315; Harâitî, *l'tilâlü'l-Kulûb*, c.I, s.7, no:5; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.104, no:3176; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.II, s.99, no:979.

Allah duanıza mutlaka karşılık verecek diye, hiç tereddüt etmez vaziyette, sağlam sağlam dua edin; (*va'lemû*) ve bilin ki, (*enna'llàhe lâ yestecibu duâen*) Allah bir duayı kabul etmez, (*min kalbin gâfilin lâhin*) boş şeyle meşgul, gâfil bir gönülden çıkan duayı kabul etmez.”

Demek ki, aklı başka yerdeyken, gâfilken, isteksizken, aykırı şeylerle aklı meşgulken yapılan duayı kabul etmez. Kendisini toplayacak, dikkatini toparlayacak, bütün kalbiyle duanın karşılığının geleceğine inanarak, canlı canlı dua edecek.

Yine Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS buyurmuş ki:⁸

لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الدُّعَاءِ

(ت.ه.حم.حب.ك.طس.هب.عن أبي هريرة)

(*Leyse şey'ün ekreme ale'llàhi mine'd-duà'*)
Bu da bizim için ne büyük devlet ve nimet:

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.455, no:3370; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1258, no:3829; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.362, no:8733; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.151, no:870; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.666, no:1801; Buhârî, *Edebü'l- Müfred*, c.I, s.249, no:712; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.73, no:2523; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.38, no:1106; *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.214, no:1213; Buhârî, *Târih-i Kebir*, c.II, s.355, no:2732; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.88; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.300, no:1309; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.39; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.92, no:3143; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1137, no:2141;

Câmiu'l-Ehâdîs, c.XVIII, s.265, no:19366.

“Allah’a duadan daha sevimli, kıymetli, asaletli gelen bir şey yoktur.” Duayı çok sever Allah...Yâni kendisine dua edilmesini, niyaz edilmesini, yalvarılmasını, münâcaat edilmesini, istenilmesini sever.

Neden?.. Duayı inanan insan yapar da ondan. Allah’ın vereceğini bilen insan yapar. İnançlıların işi olduğundan ve Allah yerin göğün hâkimi, sahibi, yerdeki gökteki hazinelerin mâliki olduğundan, her şey onun kudretiyle olduğundan dolayı, onu anlamış olduğu için, kulun duasını sever ve duadan daha kıymetli, asaletli, hoş şey yoktur Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne...

Onun için, duayı aşk ile, şevk ile, Allah’ın sevdiğini bilerek, tatlı tatlı yapacağız sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Enes RA’dan, bu bizim dua mecmuamızda, Hocamız’ın hadislerden topladığı, her sabah okunsun diye kardeşlerimize yadigâr bıraktığı bizim *Evrâd-ı Şerîfe* kitabımızda baş sayfada geçiyor. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:⁹

الدُّعَاءُ مِنْ عِبَادَةِ

(ت. طس. عن أنس)

⁹ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.456, no:3371; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.III, s.293, no:3196; Taberânî, *Dua*, c.I, s.24, no:8; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.224, no:3087; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.62, no:3114; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.403, no:1294; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XIII, s.2, no:12413.

(*Ed-duàu muhhü'l-ibâdeh*) “Dua ibadetin özüdür, iliğidir, canıdır.” Yâni, kemiğın içinde nasıl iliği en kıymetli yeriye, onun gibidir. İlik gibidir, öz gibidir. Dua, çok önemlidir.

f. Allah'tan Afiyet İsteyin!

İbn-i Ömer RA'dan rivayet edildiğine göre, Rasûlüllah SAS buyurmuş ki:¹⁰

مَنْ فَتِحَ لَهُ بَابٌ مِنَ الدُّعَاءِ فَتَحَتْ لَهُ أَبْوَابُ

الرَّحْمَةِ وَمَا سُئِلَ اللَّهُ شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِ

مِنْ أَنْ يُسْأَلَ الْعَافِيَةَ وَأَنَّ الدُّعَاءَ

يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ

(ت. عن ابن عمر)

(*Men fütihâ lehû bâbün mine'd-duài, fütihat lehû ebvâbu'r-rahmeh; ve mâ suile'llàhu şey'en ehabbe ileyhi min en yüs'ele'l-àfiyeh; ve enne'd-duàe yenfeu mimmâ nezele, ve mimmâ lem yenzil.*)

Burada da çok bilgiler var duayla ilgili. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

¹⁰ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.552, no:3548; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.675, no:1833;

Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.284, no:490; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.325, no:915; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.88, no:3130, 3153; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.100, no:23062.

(*Men fütihâ lehû bâbün mine'd-duâ*) “Kime duadan bir kapı açılmışsa, yâni dua etmek nasib olmuşsa...” Dua edebiliyor, dua imkânı verilmiş. Ne mutlu ki dua edebiliyor. Ne demektir bu?.. (*Fütihat lehû ebvâbu'r-rahmeh*) “Demek ki. rahmetin kapıları ona açılmış ki, böyle dua etme fırsatına nail olmuş, eline o imkân geçmiş.” Ötekisinin dua edecek vakti olmaz, imkânı olmaz, Allah aklına getirmez, dua ettirmez. Demek ki, dua ettirmeyi nasib etmişse, rahmetinin kapıları açılmış demek. Bu çok güzel.

(*Ve mâ süila'llâhu şey'en ehabbe ileyhi min en yüs'ele'l-âfiyeh*) “Ve Allah'tan afiyet istemekten daha güzel bir şey istenmemiştir.” Demek ki, istenecek şeylerin başında en güzeli afiyet imiş; “Yâ Rabbi, bana afiyet ver!” demekmiş.

Peygamber SAS Efendimiz'in afiyet hakkında öğrettiği dua şöyledir:¹¹

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاتِ
الدَّائِمَةَ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

¹¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.738, no:5074; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1273, no:3871; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.25, no:4785; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.241, no:961; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.243, no:698; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.343, no:13296; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.35, no:29278; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.145, no:10401; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.264, no:837; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

(*Allâhümme innâ nes'elüke'l-afve ve'l-âfiyeh, ve'l-muâfâte'd- dâimeh, fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhireh*) Cemî olarak söyledim ben, yâni: “Yâ Rabbi! Bize dinde, dünyada, ahirette afiyet ver ve dâimî bir esenlik ihsân eyle...” mânâsına.

Müfred olarak da:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاتِ
الدَّائِمَةَ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

(*A'llâhümme innâ es'elüke'l-afve ve'l-âfiyeh, ve'l-muâfâte'd- dâimeh, fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhireh*) denilebilir. Rivayetlerde bazı kelimeler var, bazı kelimeleri yok. Ama böyle dua edilmesini tavsiye etmiş Peygamber Efendimiz. Bu ve buna benzer şekilde...

“Allah’tan istenen şeylerin en kıymetlisi afiyettir, ondan daha sevimlisi yoktur.” diyor. Yâni, Allah afiyeti de sever. Vermeyi en çok sevdiği şey de, afiyettir. Bize de en lâzım olan afiyettir.

Birisi bir şey yediği zaman, kahve, çay içtiği zaman, “Afiyet olsun!” diyoruz. Afiyet ne demek?... Maddî, mânevî zararlardan dünyada, ahirette uzak, esen ve berî olmak demek. Yâni zarar, hasar, şer, kötülük gelmeyecek demek. İşte afiyet odur. “Afiyet olsun!” yâni, “Hiç hastalık, zarar, eksik, kusur, elem, keder gelmesin!” demek oluyor. En iyi şey, en kıymetli şey; her türlü iyiliği içine alan, en derli toplu, en güzel kelime bu...

(*Ve enne'd-duàe yenfeu*) Bu da çok önemli: “Dua fayda verir... Neye?.. (*Mimmâ nezele*) İnmiş olan bir derdin, hastalığın, kederin, üzüntünün, gamın kaldırılmasına da fayda verir. (*Ve mimmâ lem yenzil*) Henüz gelmemiş olan mukadderatta, alın yazısında gelecek olan bir belânın da gelmemesini sağlar.” Gelecekti ama gelmez, kurtulur. Yâni dua ettiği için kurtulur, gelecek olan belâ gelmez, döner; kurtulur.

Selman RA'dan; buyurmuş ki Peygamber Efendimiz SAS:¹²

لَا يَرُدُّ الْقَضَاءَ إِلَّا الدُّعَاءُ وَلَا يَزِيدُ

فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ

(ت. طب. والبخار عن سلمان)

(*Lâ yeruddü'l-kadàe ille'd-duàü*) “Allah’ın hükmü ilâhisini, kazâ ve kaderini duadan başka bir şey çevirmez.” Çünkü dua da bir kader-i ilâhîdir. O da Allah’ın takdiriyle oluyor.

¹² Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.448; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VI, s.251, no:6128; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.501, no:2540; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.36, no:832; Taberânî, *Dua*, c.I, s.30, no:30; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VII, s.92, no:2605; Selmân-ı Fârisî RA’dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.II, s.16; Sevbân RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.94, no:3148; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XVII, s.125, no:17734.

(*Ve lâ yezîdü fi'l-umri ille'l-birr*) “Ve ömrü de ancak ana babaya iyilik yapmak veya umûmî olarak herkese iyilik yapmak arttırır.” Demek ki, hayır sahipleri uzun yaşar. Onun için, yapabildiğinizce hayrat ü hasenatı çok yapmaya çalışın!

g. Allah Dua Etmeyene Kızar

Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiği bu hadis-i şeriften çok mühim bir noktayı öğreneceğiz. Rasûlüllah SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹³

أَنَّهُ مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبُ عَلَيْهِ

(ت. عن أبي هريرة)

(*Innehû men lem yes'eli'llâhe yağdabu aleyhi*)
“Kim dua edip, Allah'tan bir şey istemiyorsa, Allah ona gazab eder”

“—Vay isteksiz kul vay, vay edepsiz vay! Hiç elini açıp da dua etmiyor!.. Vay hain vay, vay zalim vay!” diye Allah ona gazab eder.”

¹³ Tirmizî, *Sünen*, c.5, s.456, no:3373; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II,

s.442, no:9699; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.667, no:1806; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.1, s.229, no:658; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.47, no:2431; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.10, no:6655; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.22, no:29169; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.35, no:1099; İbn-i Adiy, *Kâmil fid-Duafâ*, c.VII, s.294, no:2197; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXIV, s.318, no:7649; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.86, no:3126; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.X, s.82, no:9136.

Ebû Hüreyre RA'dan yine. Peygamber Efendimiz bir şey daha buyurmuş. Bu da, dua ile ilgili bir önemli noktayı öğretecek bize:¹⁴

يُسْتَجَابُ لِحَدِّكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ دَعْوَتُ

فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي

(خ.م.د.ت.حم.حب.عن أبي هريرة)

(*Yüstecâbu li-ehadiküm mâ lem ya'cel, yekül: Deavtü felem yestecib lî*) “Sizden birinizin duası kabul olur, duasına Allah tarafından icabet olunur, şu şartla: ‘Dua ettim de, Allah bana karşılık vermedi.’ diye acele karar vermediği takdirde.”

Çünkü duanın, istenilen şeyin verilmesi şıp diye de olur; Allah'ın hikmetinden dolayı biraz tehirlî de olur, üç beş gün sonra olur, başka zaman olur... Veyahut o anda olur da, sen sonra anlarsın.

¹⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2335, no:5981; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2095, no:2735; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.467, no:1484; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.464, no:3387; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.213, no:497; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.396, no:9137; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.256, no:975; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.228, no:654; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.441, no:19643; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.353, no:6222; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.252, no:3211; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.363, no:734; Taberânî, *Dua*, c.I, s.44, no:83, 84; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.539, no:9022; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.79, no:3222; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.128, no:26788.

“—Yâ Rabbi sen bana bir ev ver!” dersin; veyahut dersin ki:

“—Ben bu evde kiradayım, bu evden çıktığım zaman kendi evime çıkayım...” dersin.

Çıkarsın bir eve, yine kiraya; “Allah duamı kabul etmedi.” dersin. Halbuki oturduğun evi sahibi sana satar, demek ki sen kendi evine çıkmışsın. Bazen anlayamaz kul duasının kabul edildiğini. Halbuki kabul edilmiştir.

Demek ki acele etmeyecek, acele karar vermeyecek, “Allah benim duamı kabul etmiyor!” demeyecek.

قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْتِعْجَالُ قَالَ

يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرِيسْتَجِيبُ

لِي فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ وَيَدْعُ الدُّعَاءَ

(م.ه.ه.حب.طس.ق.حل.عن أبي هريرة)

Peygamber Efendimiz’e, (*Ve me’l-isti’câl*)¹⁵ “Bu acele etmek nedir? Nasıl oluyor bu?” diye sorulmuş. Buyurmuş ki Efendimiz:

¹⁵ Müslim, *Sahîh*, c.4, s.2095, no:2735; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1256, no:3853; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.164, no:881; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.53, no:147; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.1, s.248, no:711; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.353, no:6222; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliya*, c.VI, s.309; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.II, s.495; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.126, no:1927; Taberânî, *Dua*, c.I, s.44, no:82; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.82, no:3240.

(Yekûlu: Kad deavtü ve kad deavtü felem era yestecib lâ, feyestahsir inde zâlike ve yedai'd-duâ') "Der ki: 'Dua ettim, Allah duama karşılık vermedi. Dua ettim, Allah duama karşılık vermedi, kabul etmedi' der, ümitsizliğe düşer ve dua etmeyi terk eder." Halbuki ısrar edecekti, yanlışı yaptı. İşte ondan dolayı, duayı terk ettiği için kabul edilmemiş olur.

Yine Ebû Hüreyre RA'dan. Bu da bir âdâb öğretiyor bize duada. Rasûlüllah SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹⁶

إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلَا يَقُلْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ
شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ وَلَكِنْ لِيَعْزِمِ
الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُكْرَهَ لَهُ فَزَادَ الْبُخَارِيُّ
اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي إِنْ شِئْتَ لِيَعْزِمَ مَسْأَلَتَهُ فَإِنَّهُ
يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ فَلَا مُكْرَهَ لَهُ

(خ.م.د.ت.ه.ح.م. عن أبي هريرة)

(İzâ deâ ehadüküm, felâ yekûl: Allahümme'ğfirlî in şî'te, allâhümme'rhamnî in şî'te, ve lâkin liya'zimi'l-mes'elete, feinna'llâhe lâ mükrihe lehû. Fezâde'l-buhârî: A'llâhümme'rzuknî in şî'te, li-ya'zime mes'eletehû feinnehû yef'alü mâ yeşâ', felâ mükrihe lehû.)

Bu hadis-i şerifte SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“Sizden biriniz dua ettiği zaman, ‘Yâ Rabbi istersen beni affet!.. Yâ Rabbi dilersen beni mağfiret eyle!..’ demesin; (*ve lâkin liya’zimi’l-mes’eleh*) isteğini kuvvetli söylesin, ısrarlı söylesin. Çünkü, Allah-u Teâlâ Hazretleri zaten bir şeyi istemezse, onu yaptıracak, zorla icbar edecek, bir şeyi zorla yaptıracak hiç bir varlık yoktur. Dilerse yapar zaten. Onun için, ‘Dilersen affet, dilersen mağfiret eyle!’ demesin.”

Buhârî’nin rivayetinde bir ilâve daha var: (*A’llâhümme’rzuknî in şî’te*) “İstersen beni rızıklandır!’ da demesin! (*Liya’zime mes’eletehû*) İsteğini kuvvetli söylesin! (*Feinnehû yef’alü mâ yeşa’*) Çünkü, Cenâb-ı Hak dilediğini yapar. (*Felâ mükrihe lehû.*) Onu icbar edecek herhangi bir tesir bahis konusu değildir zaten. ‘İstiyorum yâ Rabbi!’ diye candan söylesin.”

¹⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2718, no:7039; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2083, no:2679; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.467, no:1483; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.526, no:3497; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1267, no:3854; İmam Mâlik, *Muvatta’* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.213, no:496; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.457, no:9902; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.441, no:19641; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.213, no:607; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.150, no:10418; Ebû Hüreyre RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.101, no:11999; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.301, no:2327; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.94, no:3297,3298; *Câmiu’l-Ehâdis*, c.III, s.138, no:1922 ve c.XVII, s.234, no:18041.

h. Duada Salât ü Selâm Getirilmesi

Fudàle ibn-i Ubeyd RA'dan:¹⁷

سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَدْعُو
فِي صَلَاتِهِ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ عَجَلَ هَذَا ثُمَّ دَعَاهُ فَقَالَ لَهُ أَوْ لِيْغَيْرِهِ
إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِتَحْمِيدِ اللهِ وَالثَّنَاءِ
عَلَيْهِ ثُمَّ لِيُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ ثُمَّ لِيَدْعُ بَعْدُ بِمَا شَاءَ

(د. ت. ح. م. خز. حب. ك. طب. هب. ق. عن فضالة بن عبيد)

(*Semia'n-nebiyyü salla'llàhu aleyhi ve sellem, racülen yed'ù fî salâtihi*) “Peygamber SAS bir adamı duydu ki, dua ediyor namazda, onu işitti.

¹⁷ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.467, no:1481; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.517, no:3477; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.18, no:23982; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, no:351, no:710; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.290, no:1960; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.354, no:840; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.307, no:791; Abdü'r-Rezzak, *Musanef*, c.XVIII, s.308, no:793; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.143, no:3139; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.147, no:2676; Fudàle ibn-i Ubeyd RA'dan.

(*Felem yusalli ale'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Ama o Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirmiyordu. Onun üzerine Peygamber Efendimiz dedi ki: (*Accele hâzâ*) 'Bu adam acele etti.' dedi. (*Sümme deâhu fekâle lehû*) Sonra onu çağırды, (*ev li-gayrihî*) veya bu konuyla ilgili olarak bir başkasını çağırды ve buyurdu ki:

(*İzâ sallâ ehadüküm*) "Sizden biriniz namaz kıldığı zaman veya dua ettiği zaman..." Burada *sallâ* demek namaz kılmak mânâsına da gelir, dua etmek mânâsına da gelir. "Dua ettiği zaman, (*fel yebde' bi-tahmidi'llâhi ve's-senâi aleyhi*) Allah'a hamd ederek, onu şanına uygun kelimelerle senâ ederek başlasın! (*Sümme li-yusalli ale'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Sonra Peygamberine, yâni Muhammed-i Mustafa Efendimiz'e salât-ü selâm getirsin! (*Sümme li-yed'u ba'dü bimâ şâe*) Sonra neyi isterse onu istesin!"

Zaten biliyorsunuz, Fatiha Sûresi'nin bir adı da, istemeyi öğretme sûresi... Yâni, istemenin âdâbı öğretiliyor. Orada da dikkat edilirse önce hamd ediliyor, Cenâb-ı Hakk'ın sıfatları söyleniyor. Ondan sonra, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden dileği söyleniyor.

Tabii Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirilmediği zamanda, dua acele edilmiş oluyor. Acele edildiği zaman da kabul edilmiyor. Onun için, duamızda Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirelim! Dua ettiğimiz zaman, salât ü selâmı unutmayalım!

Büyüklerimiz bize, bu âdâba göre her şeyi güzelce öğretmişler, küçükten bizi güzel yetiştirmişler. Çünkü biz namaz kıldık mı, bitiriyoruz, ondan sonra (*Alâ rasûlinâ salâvât*) diye Peygamber Efendimize salât ü selâm ediyoruz. Ondan sonra tesbihat okuyoruz, *Ayete'l-kürsî*'yi okuyoruz. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin çok sevdiği şeyler...

Ondan sonra *Sübhâna'llâh, El-hamdü li'llâh, Allâhu ekber*'leri 33'er defa çekiyoruz, 99 ediyor. Yüzüncü olmak üzere de, "*Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerike leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr.*" çekiyoruz. Ondan sonra, "*Sübhâne rabbiye'l-aliyyi'l-a'lel vehhâb*" diyoruz. "*Aliyyü a'lâ olan, vehhâb olan Allah'ın şânı her noksandan münezzehtir.*" deyip, öğüp ellerimizi açıyoruz, duayı öyle ediyoruz.

İşte duanın âdâbına uygun olarak bizi dedelerimiz yetiştirmiş; hocalarımız, mürşid-i kâmillerimiz –Allah makamlarını yüksek eylesin– yetiştirmiş, güzel bir şekilde dua ediyoruz. Böyle aşk ile, şevk ile, içten, inanarak, heyecanlı bir şekilde, gevşek değil, gafil bir kalb ile değil, güzelce dua edelim!.. Allah duaları kabul ediyor.

Tabii bu ayet-i kerimede, duadan sonra da:

فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

(البقرة: ١٨٦)

(*Felyestecîbû lî*) “O halde, onlar da benim emirlerime itaat etsinler, benim imana davetime icabet etsinler; (*velyü’minû bî*) ve bana iman eylesinler! (*Leallehüm yerşüdûn*) Tâ ki, böylece akıl ve mantığın gerektirdiği yolda yürüme halini kazanabilsinler.” (Bakara, 2/186) buyruluyor. İcabetsiz, imansız, duanın olmayacağı da oradan anlaşılıyor.

Mü’min olarak, mü’min-i kâmil olarak, mutî olarak ibadet ve taat ehli, âbid, zâhid kul olarak Cenâb-ı Hakk’a dua edeceğiz. Cenâb-ı Hak istediklerimizi verecek. Verildiğini de görüyoruz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri dünya ve âhiretin hayırlarına erdiresin... Muratlarınıza nâil eylesin... Hacetlerinizi revâ eylesin... Evlâtlarınızı hayırlı evlât eylesin... İşlerinizi rast getirsin... Cümnenize helâl, hayırlı, bol kazançlar ihsân eylesin... Cümnenizi cennetle, cemâliyle müşerref eylesin... Allah hepinizden razı olsun.

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâhi ve berekâtühû!...

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

01. 08. 2000 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)



SERVER
Kürsü